Utlåtande KoUU 6/2024 rd─ USP 6/2024 rd

Kommunikationsutskottet

Statsrådets utredning: Utveckling av den militära rörligheten och nationell handlingsplan 2024

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets utredning: Utveckling av den militära rörligheten och nationell handlingsplan 2024 (USP 6/2024 rd): Ärendet har lämnats till kommunikationsutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- äldre avdelningsstabsofficer Pasi Seppälä, försvarsministeriet
- enhetschef Mika Vuorinen, kommunikationsministeriet
- beredskapschef Hannu Hakkarainen, Transport- och kommunikationsverket
- branschdirektör Pekka Rajala, Trafikledsverket.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- Försvarsmakten
- Finavia Abp
- Finlands Hamnar rf
- Rederierna i Finland rf.

Inget yttrande av
- Meteorologiska institutet.

UTREDNINGEN

Förslag

Syftet med den nationella handlingsplanen är att främja utvecklingen av den militära rörligheten. I planen beskrivs målbilden för den militära rörligheten, utvecklingsmålen och utvecklingsåtgärderna på olika områden. Planen utgör också ett verktyg för att följa upp och på tvärsektoriell nivå samordna utvecklingen av den militära rörligheten.

Det rör sig om en övergripande revidering av tidigare planer som utarbetats mellan 2019 och 2023. I den reviderade planen beaktas den avsevärda försämringen av den säkerhetspolitiska miljön och de preciserade utvecklingsbehov som följer av Finlands Natomedlemskap och det fördjupade försvarssamarbetet.

Statsrådets ståndpunkt

Finland stöder att EU:s säkerhets- och försvarspolitik stärks enligt den strategiska kompass som godkändes i mars 2022. Likaså stöder Finland de tillhörande målen att förbättra den militära rörligheten.

Finlands ståndpunkt är att främjandet av den militära rörligheten stärker Finlands försvarsförmåga, säkerheten och försvaret i Europa, Natos gemensamma avskräckande effekt och försvar samt stöder både deltagandet i det internationella försvarssamarbetet och den helhet som bildas av lämnande och mottagande av internationellt bistånd.

Finland ställer sig bakom genomförandet av EU:s reviderade handlingsplan för militär rörlighet (Action plan on Military Mobility 2.0) och de ytterligare åtgärder som ingår i den. Finland anser att planens nya pelare beredskap och kristålighet samt partnerskap är behövliga.

Finland stöder det arbete som utförs inom ramen för EU och Nordefco i syfte att förenkla och förenhetliga tillståndsförfarandena för gränsöverskridande militär verksamhet. Finland strävar efter att främja bland annat ett snabbt och omfattande införande av enhetliga tillståndsförfaranden utifrån Europeiska försvarsbyråns projekt CBMP (Optimizing Cross Border Movement Permission Procedures in Europe) samt projektet Eda Customs för digitalisering av tullförfarandena för militär materiel.

Med beaktande av den militära rörlighetens centrala betydelse och av att säkerhetsläget har försämrats under en längre tid välkomnar Finland att man inom ramen för EU med starkt engagemang och ambitiösa mål utvecklar den militära rörligheten. Finland strävar efter att främja uppdateringen av EU-ländernas åtagande om militär rörlighet (Military Mobility Pledge) så att det motsvarar det försämrade säkerhetsläget och den brådskande tidtabellen för utvecklingen.

Finland stöder EU:s olika projekt för militär rörlighet och utnyttjar fullt ut finansieringen från Fonden för ett sammanlänkat Europa (Connecting Europe Facility, CEF) för projekt som främjar militär rörlighet. I anslutning till EU:s kommande budgetramar drar Finland upp särskilda riktlinjer för förhandspåverkan före det nya budgetförslaget lämnas sommaren 2025.

Finland stöder främjandet av den militära rörligheten inte bara inom Europeiska unionen, Nato och i samarbetet mellan EU och Nato, utan också inom ramen för Nordefco och den så kallade Nordliga gruppen samt i bilateralt samarbete särskilt med Sverige, Norge och Förenta staterna. Det bilaterala avtalet om försvarssamarbete (DCA) som förhandlats fram med Förenta staterna kommer efter att det träder i kraft att främja den bilaterala militära rörligheten.

Finland ställer sig bakom ett fördjupat samarbete mellan EU och Nato för att utveckla den militära rörligheten. Utvecklingen av den militära rörligheten är en av de viktigaste frågor som Finland driver i fråga om samarbetet mellan EU och Nato.

Finland strävar efter att också Natos mekanismer för samfinansiering, såsom Natos program för investeringar i säkerhet (Nato Security Investment Programme, NSIP), i framtiden ska kunna användas för att utveckla objekt med dubbla användningsområden.

Finland betonar att militär rörlighet är en central del av totalförsvaret och att det för att utveckla den militära rörligheten utöver förvaltningsövergripande samarbete också krävs ett samhällsövergripande tillvägagångssätt (Whole-of-Society approach).

Finland betonar vikten av aktionsberedskap och annan beredskap samt försörjningsberedskap när den militära rörligheten utvecklas. Med tanke på den militära rörligheten är det viktigt att den kritiska infrastrukturen och funktioner som är kritiska ur samhällets synvinkel genomförs på ett säkert och kriståligt sätt.

Finland stöder utnyttjandet av digitaliseringen vid utvecklandet av den militära rörligheten samt utvecklandet av gemensamma standarder för ett logistikdatanät som omfattar hela EU. För Finland är det viktigt att informationssystemen utvecklas med beaktande av internationella standarder och kompatibilitet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Utskottet har i första hand behandlat ärendet med avseende på sitt eget förvaltningsområde.

Utveckling av infrastruktur och dubbla användningsområden

(2) Utskottet anser i likhet med statsrådet att det är viktigt att den kritiska infrastrukturen och funktioner som är kritiska ur samhällets synvinkel genomförs på ett säkert och kriståligt sätt. De mest kritiska bristerna i transportinfrastrukturen har att göra med landsvägs- och järnvägslederna i väst-ostlig och syd-nordlig riktning, särskilt i fråga om deras skick, trafikkapacitet och dubbla användningsområden i norra Finland och även i fråga om gränsöverskridande förbindelser till Sverige och Norge. Enligt sakkunnigutfrågningen finns det dock också andra betydande utvecklingsbehov. Med tanke på den militära rörligheten är det positivt att riksväg 21 från Torneå till Kilpisjärvi nu ingår i det transeuropeiska transportnätet TEN-T.

(3) Transportinfrastrukturen måste utvecklas så att de trafikkorridorer, knutpunkter och logistikcentrum som behövs för den militära rörligheten bildar en helhet som fortsätter över gränserna och så att de flaskhalsar som konstaterats undanröjs genom både nationella och internationella samarbetsåtgärder. Det är också viktigt att det råder samförstånd om begreppet trafikkorridor.

(4) Militär rörlighet kräver en fungerande logistisk infrastruktur med dubbla användningsområden och att transportnätet och dess knutpunkter såväl tekniskt som till sin kapacitet motsvarar de krav som behöver uppfyllas för transport och hantering av militära trupper och materiel. Sakkun-

niga har påpekat att det i synnerhet för Finland är bra att det finns en allt större förståelse för betydelsen av dubbel användning av transportnätet. Det är bra att Finland strävar efter att också Natos mekanismer för samfinansiering, såsom Natos program för investeringar i säkerhet (Nato Security Investment Programme, NSIP), i framtiden ska kunna användas för att utveckla objekt med dubbla användningsområden.

Utskottet fäster uppmärksamhet vid att finansieringen är otillräcklig och att man i fortsättningen bör utreda möjligheterna att utnyttja olika finansieringsmodeller för att utveckla dubbel användning.

Försörjningsberedskap

(5) När trafikflederna utvecklas är det viktigt att man utöver den militära rörligheten också tar hänsyn till försörjningsberedskapen. Militär rörlighet, transporter som är viktiga för försörjningsberedskapen och beredskap för att evakuera medborgare bör granskas som en helhet i samarbete med olika förvaltningsområden och försörjningsberedskapsorganisationen, och det bör säkerställas att processerna och befogenheterna är tydliga och att transportkapaciteten är tillräcklig.

(6) Sakkunniga har betonat att vi på grund av vårt geografiska läge är exceptionellt beroende av sjötransporter och att logistikinfrastrukturen och transportkapaciteten är av kritisk betydelse i ett land som Finland med långa transportsträckor. I detta sammanhang är det också viktigt att förstå vilken betydelse hamnarna har för sjötransporterna. Man bör också med alla till buds stående medel se till att det finns tillräcklig inhemsk isförstärkt fartygsmateriel och tillräcklig finländsk sjöpersonal.

Nordiskt samarbete

(7) För att transportsystemet som helhet, försörjningsberedskapen och eventuella störningssituationer ska kunna beaktas i planeringsarbetet ska man utnyttja den modellering av transportsystemet som utvecklats i samarbete mellan Finland, Sverige, Norge och Danmark. Norge och Danmark har bjudits in att även ansluta sig till det nordiska beredskapssamarbetet (FISE-NODE), vilket skulle ge modelleringen av transportsystemet ytterligare mervärde i ländernas trafiksamarbete.

(8) I och med Sveriges Natomedlemskap måste Finland och Skandinavien och transportsystemen i områdena i allt större utsträckning betraktas och utvecklas som en helhet. Utskottet ser det som positivt att Finland stöder främjandet av den militära rörligheten inte bara inom Europeiska unionen, Nato och i samarbetet mellan EU och Nato, utan också inom ramen för Nordefco och den så kallade Nordliga gruppen samt i bilateralt samarbete särskilt med Sverige, Norge och Förenta staterna. Utskottet framhåller att särskilt det nordiska samarbetet är viktigt och utskottet anser att man i det nordiska samarbetet bör betona det praktiska administrativa samarbetet mellan ministerierna och ämbetsverken.

UTSKOTTETS UTLÅTANDE

Kommunikationsutskottet föreslår

att utrikesutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 11.4.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Jouni Ovaska cent
vice ordförande Timo Furuholm vänst
medlem Marko Asell sd
medlem Heikki Autto saml
medlem Atte Harjanne gröna
medlem Petri Huru saf
medlem Marko Kilpi saml
medlem Terhi Koulumies saml
medlem Sheikki Laakso saf
medlem Mats Löfström sv
medlem Anna-Kristiina Mikkonen sd
medlem Jani Mäkelä saf
medlem Pinja Perholehto sd
medlem Anne Rintamäki saf.

Sekreterare var

utskottsråd Mika Boedeker.